
Välkommen till

DESIGN. Följ den neonrosa tråden. I slutet av den hittar du Malmös nya designmarknad för hemmagjort. Smutsiga södern slår till igen - kultur ska vara till för alla.

Text: Nina Nord Foto: Nina Nord

Utanför en metallgrind står en träskylt där färgglada bokstäver beskriver designmarknaden [Di Aj Vajj], under står det "följ snöret". Ett neonrosa nylonsnöre lyser mot den svarta asfalten där den slingrar sig iväg.

[Di Aj Vajj] är mer än en marknad, det är en del av Markus och det kreativa kollektivet Smutsiga söderns dröm. En dröm om fri kultur, om skaparglädje som övergår i nya insikter, samarbete och samhällsförändringar.

Det börjar i Malmö på en industritomt på Kirseberg. Här vill Markus skapa ett alternativ där människor byter, gör saker själv eller handlar från människor som är kreativa på liten skala. Där alla får ta del av kultur och kan börja skapa själv.

Det rosa snöret leder mig över parkeringsplatsen och runt ett hörn, den snurrar två varv kring en skruv bara för att ringla vidare runt nästa hörn. Här klättrar det uppför en grå betongramp, där är snörets ände fastknuten vid en öppen dörr. Ovanför dörren hänger en halvmeter stor silverfärgad pentagon i ett snöre och snurrar i vinden. Jag har kommit rätt.

Här innanför grindarna ligger Markus kreativa fristad Huset bland containrar, parkeringsplatser och övergivna järnvägsspår. Inifrån hörs något tungt släpas längs golvet, små små springande steg och en barnröst som ropar "AaaaAaaaa". När jag går in står designern Mats Runvall och placerar ut sina affischer på en klarblå bordsskiva. Det är hans treåriga dotter Puma som springer runt i lokalen och leker med sin farfar.

Smuckesdesignern Anna Knut och hennes familj hjälps åt att omtänksamt arrangera smyckena. Barnen Clea och Isra pekar bestämt där de vill att smyckena ska ligga.

– Tidigare har jag mest gett bort smyckena i present till släkt och vänner. Det här känns som ett bra

ställe att testa och se om det är någon som vill ha dem, säger Anna Knut och rycker lite på axlarna.

– Många som är mot allt det här superkapitalistiska vill ändå köpa presenter till vänner och familj, då känns det riktigt skönt att kunna erbjuda ett alternativ, fortsätter hon.

Klassisk pianomusik strömmar ut från en högtalare i lackat körsbärsträ längst in i lokalen när Paula Rooth kommer in. Hon börjar med att packa upp sina hemmagjorda kakfat. De hade passat perfekt hos Alice i underlandet. På de fantasifulle faten lägger hon saffransscones, veganska flapjacks och chokladgodis bredvid glasburkar med klarorange nyponmarmelad. När hon fixat färdigt går hon över till Anna Knut.

– Oj vad fint, säger Paula Rooth där hon står böjd över Anna Knuts blomstersmycken.

– Och du har med dig fika, säger Anna Knut. De berättar om hur de tillverkat och tillagat sina saker, om skaparglädje, långa promenader i naturen, svensk flora och Karlssons klister.

Alla som kommer in för att titta hälsar på varandra och hemmapysslarna berättar gång på gång för nyfikna öron om sig själv och sina saker. Det syns på de varma kramarna att många vänner till designerna är här, men också Kirsebergsbor som sett affischer i området eller passerat förbi och sett ett väldigt spännande neonrosa snöre.

Vid Johan Tinges bord provspelar besökarna på hans instrument gjorda av gamla gasolflaskor. Ljudet påminner om en dov xylofon och sprider lugna toner genom lokalen.

En besökare letar sig fram till Johan Tinge och säger:

– Vilket fantastiskt ljud jag hör. Hur är de gjorda? Hur fick du idén? undrar mannen medan han plockar upp en pinne och börjar slå på instrumenten.

"Doonggg" låter det och mannen ler, och "doonggg" igen medan Johan Tinge berättar om en resa till Spanien, om vänner och inspiration. På bordet bredvid honom har konstnären Martin Lind ställt upp sina egenodlade meterhöga träd, en vit hästkastanj och några äppelträd står bredvid gubbar gjorda av svamp.

– Det är jätteroligt att människor får lyft fram sin kreativitet och att de har en plats här där de kan samlas. Att vara med såhär i uppstarten känns spännande, säger Martin Lind med sin peppiga jämtländska.

Det är inte bara marknadens utbud som drar till sig besökarnas uppmärksamhet, många går runt i lokalen och tittar på Markus prylar. Tunga industrilampor, kulager i olika storlekar och gamla trälador som människor försiktigt plockar upp med fingertopparna för att placera dem på bordet och långsamt öppna locket. Det är tomt inuti, förutom en lukt av gammalt trä som får människor att le snarare än att rynka på näsan. Längst väggarna hänger gamla robotritningar, metallicila och -rosa tyger och gigantiska filmaffischer, från taket dinglar färgglada pentagoner i långa trädar. Har besökarna inga pengar har Johan Tinge med sig en termos med glögg, och Markus bjuder på kaffe, mackor och tio sorters nötsmör.

Markus känner sig nöjd med dagen hittills, men önskar att det hade kommit mer människor.

– Det är roligt att människor börjar hitta hit nu. Men det är svårt det här med pr när jag inte har massa pengar. ABF hjälper till med affischer som jag sätter upp i området och i stan, säger Markus.

Kirsebergsbon Bente Holmen är en av dem som sett affischerna, på väg ut kramar hon med båda armarna runt en graffititalva hon köpt av Aron "Ellonymn" Wright. Hon säger att hon inte är särskilt glad för köpcentrum och hoppar på fler marknader. En annan som undviker staden är Emma Wästanfors.

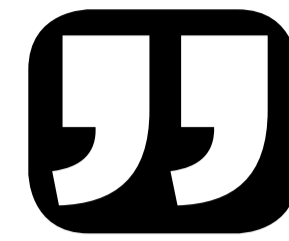
– Det känns riktigt skönt att komma bort från stan. Där finns bara samma saker överallt, till och med på marknader, säger Emma Wästanfors innan hon går vidare.

När jag följer med ett gäng ut för att ta lite luft skiftar himlen redan i rosa bakom industribyggnaderna. Den folktomma platsen ger en vacker nästan postapokalyptisk känsla. Designerna pratar med varandra om livet och Nicaraguanska slangbellor.

Jag tänker på den varma stämning där inne. De flesta vägar knappt drömma om att kunna livnära sig på det de älskar, men jag hör ingen bitterhet. Vissa ville bara testa, andra går knappt runt men kommer tillbaka gång på gång. Vägen känns lång till ett annat samhälle, med helt andra möjligheter för oss alla.

Ett samhälle där du slipper sitta med nattlampan tänd efter jobbet och syssla med det du egentligen vill göra, där mat och ett hem är rättigheter och inte försäljningsobjekt. Ett samhälle där kreativitet, lek, filosofi och uppfinningsrikedom florerar. Där profit är ett fult ord från en mörk historia.

Jag tror att de ser vägen dit, varenda litet steg. Jag tror att de kan se och glädjas åt alla sina aktiva handlingar som strävar bort från kapitalismen, och jag tror att de känner äkta glädje när de får visa och prata om det de brinner för, från halsband till visioner i en kreativ fristad.

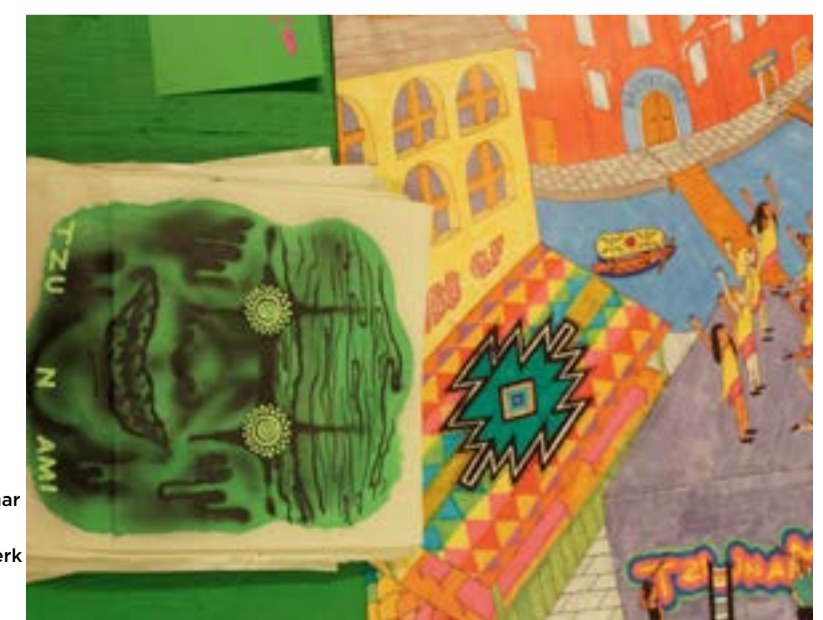
Många som är mot allt det här superkapitalistiska vill ändå köpa presenter till vänner och familj, då känns det riktigt skönt att kunna erbjuda ett alternativ.

På designmarknaden [Di Aj Vajj] byts rabarberchutney mot konst medan berättelserna om inspiration och drivkraft fyller lokalen.

Paula Rooths fantasifulle kakfat har hon tillverkat av blandat porslin och Karlssons klister.

Ossian Theselius har tagit med sig små fyrkantiga konstverk och en filmaffisch han ritat.

Fakta

[Di Aj Vajj] designmarknad arrangeras en gång i månaden på Södra Bulltoftavägen på Kirseberg i Malmö. Om du vill byta/sälja dina saker eller komma förbi och titta kan du maila SmutsigaSodern@gmail.com eller gå in på facebooksidan <http://www.facebook.com/smut-siga.sodern>

I Huset hittar du både cykelverkstad, hamburgerkuddar och en gigantisk legopolis.

på rostiga burkar har markus skrivit "alla färger är vackra" och "guld rostar aldrig".

Martin Lind

Han beskriver sig själv som konstnären som gör allt möjligt. Främst slöjdar han i trä. En stor svart klump på hans bord presenterar han som en sprängticka.
- De är inte lätta att hitta men jag lyckades komma över en bit. Den är full av antioxidanter. Du bearbetar den med en slägga och sen kan du koka te på den, säger Martin Lind. Sprängtickan delar bord med unga trädplanter och hemsnidade gubbar gjorda av trädlevande svampar.

Isabella Sandell och Chily Åkesson.

Detaljerade och mörka posters delar plats med hembakade fröknäckebröd. Isabella Sandell använder olika tekniker för att lyfta fram det djupet och den känslan hon vill se i sina konstverk.
- Jag ritade för hand och sen bearbetar jag dem i datorn, berättar Isabella Sandell om sina verk.
- Jag? Jag är bara här för att hålla Isabella sällskap, säger Chily Åkesson.

Caroline Wettergren

"Follow the leader" står det på en ring, franska texter, ord och korta citat på armband och halsband. Det är precis de smyckena Caroline Wettergren själv vill ha.
- Jag hittade knappt några smycken, så jag började göra dem själv, säger hon. Det är första gången hon försöker sälja sina smycken. Andra marknader med främst massproducerat har inte lockat. Nu ska hon ta reda på om någon annan också tycker hennes smycken är fina.
- Det känns bra att börja här bland oetablerade konstnärer som inte försöker vara kommersiella, säger Caroline Wettergren.

"Att inspireras är den sanna glädjen"

DESIGN. När några av Malmös oetablerade designers samlas möts besökarna av allt från musik, tavlor och mat till svampgubbar.

Anna Knut

- Vem tycker inte om blommor? säger Anna Knut. Blommorna har hon samlat in under långpromenader i naturen för ett sedan torka, arrangera och kapsla in med proxylim. Smyckestillverkningen ger henne glädje, tar ut henne på äventyr och kan det ge lite extrapengar. Men hon har inga förhoppningar på att kunna försörja sig på sina smycken.
- Jag får se om någon vill ha dem. Annars är det trevligt att komma hit. Marknaden är som en motpol till superkapitalistiska ställen, säger Anna Knut.

Malin Ekstrand

Det började med en gammal läderjacka som hon var trött på. Ett infall senare var jackan sönderklippt och hade tagit formen av ett örhänge.
- Jag kunde göra hur stora örhängen som helst utan att de väger något. Jag älskar det, säger Malin Ekstrand. Möjligheten att försörja sig på det hon älskar känns avlägsen, men Malin Ekstrand ser andra syften än att tjäna pengar.
- Det är så fint att få träffa kreativa människor, att inspireras av varandra är den sanna glädjen, säger Malin Ekstrand.

Paula Rooth

Det är inget hon tjänar pengar på, utan mest en kul grej. Paula Rooth har tagit med sina spännande kakfat, hembakat och marmelad till marknaden.
- Jag lagar av det som finns i naturen. Idag har jag med mig två olika sorters nyponmarmelad.
Hon försöker alltid se till att vara på stadens marknader med säsongens godheter. Har hon tur så får hon in tillräckligt med pengar för att kunna betala för ingredienserna hon bakat med.

Aron "Ellonymn" Wright och Markus Rosholm

Små plastpåsar med brända mandlar står bredvid sprayburkar, skateboardbrädor och taveldukar med graffiti-konst.
- Jag ska lätt bli stammsis, det är riktigt skönt att det är nis-hat. På andra marknader känner jag mig lätt lite utanför med min graffiti-konst när andra säljer massproducerat. Här är folk lite flummiga, säger Aron "Ellonymn" Wright.
- Det är skönt att inte bli översvämmad av människor också, säger Markus Rosholm som gjort de brända mandlarna bakat med.

Johan Tinge

- Jag blev så impad när jag såg instrumenten första gången. De var så fina så jag tillverkade egna. Om jag kan så gör jag saker själv, jag pallar inte betala för saker, säger Johan Tinge. Med sina händer, och en vinkelslip, har Johan Tinge förvandlat metallkärl från att vara en förvaringsplats för gasol till att skapa vackert musik och glädje.
- Jag är själv inte duktig på att spela så det är roligt när människor kommer fram och kör, säger Johan Tinge.

Ossian Theselius

Till en film som heter "Möllanantologin" har Ossian Theselius ritat en filmfaffisch, den är i storlek A1 och otroligt detaljrik. Varje detalj har en betydelse eller en historia. Du hade kunnat titta på den i en timme.
Hos Ossian Theselius kan du köpa eller byta till dig möllan-fischen eller fyrkantiga små svarta och gröna konstverk. Den som vill kan slå med tärningen för att slänga in lite spänning. Slår du en sexa får du konstverket gratis.

”Mindre jobb – mer kultur”

ELDSJÄL Markus är doldisen som tänker göra Malmö till världens bästa stad att leva i. Det är han som ligger bakom Malmös nya designmarknad [Di Aj Vajj] i den kreativa fristaden Huset.

Huset är en lagerlokal med vitmålade väggar som Markus lyckats hyra och ge liv. Det bara är jag och Markus här, men stället är fullt av rörelse. I ett av rummen finns en cykelverkstad där folk kan mecka med sin cykel, äta gratis med gamla och nya vänner i folkköket, ställa ut sin konst, ansluta sig till ateljékollektivet eller sätta sig ner i soffan med den stora hamburgerkudden för att diskutera gräsrotspolitik. Människorna som kommer och går blir blodomloppet i Husets konstgjorda hjärta. Markus säger att det är varmare i ett avskilt rum, vi tar en pappmugg med te och ett paket mikrade kanelgiffjar och sätter oss i en hörsoffa full av färgglada kuddar. Väggarerna är fulla av gamla filmaffischer, som "Blackula – deadlier than Dracula". Under affischerna hänger några jackor som Markus sytt, blicken fastnar på en lysande grön paljetjacka som hade fått vem som helst att le.

Markus berättar med sin sansade, stillsamma och engagerade röst om det peppiga projekt [Di Aj Vajj]. Hit kan alla som gör sina egna saker komma och sälja eller byta dem. Det kan vara allt från fiffiga fanzines, magiskt mikrobruggt öl eller punkiga pärlplattor. All egentillverkad kultur har en plats i Huset. Markus tror att kultur är viktigt för dig och mig och varenda människa, han hoppas att designmarknaden ska locka fler människor att skapa eller ta del av den lokala kulturen.

– När människor ägnar sig åt kultur så stannar de upp och börjar tänka istället för att leva sina liv sovandes. De öppnar ögonen för vad som händer omkring dem och inte bara i den absoluta närmiljön, säger Markus.

Han tror att öppna ögon leder till bättre förståelse för människor som lever i en annan situation, människor som inte ser ut som du, eller beter sig som du. Och föreställningen i sin tur tror han är nyckeln till att lösa många samhällsproblem, som den utbredda rasismen. Rasismen som etsar sig fast i samhällets medvetande och sakta bryter ner folkets kraft och gemensamma styrka.

– Det är konsumtionssamhället. Människor tvingas jobba för mycket, sen blir de matade med skräp som de inte behöver reflektera över. Mindre jobb, mer kultur och lek – det är det som behövs, säger han allvarligt men med ett halvt leende i ena mungipan.

Större delen av kulturen finns idag som Markus ser det bakom stängda grindar, och de öppnas för människor som inte behöver välja mellan mat och opera. Drömmen är att kultur ska vara tillgängligt för alla. I centrum för drömmen står Malmö. En stad som han älskar efter ett par turbulenta år av hatkärlek.

– Jag har alltid bott här och känner väldigt mycket för Malmö. Men det har varit tuffa år också. När du jobbar med kultur kämpar du alltid i motvind, varje månad har det varit svårt att få saker att gå runt. Ett tag kände jag mig väldigt trött, säger Markus med blicken fast i pappmuggens botten.

Han gav så mycket han kunde av sig själv, men när kärleken människor emellan inte syntes förvandlades engagemanget till sorg. Bristen på uppskattning och känslan av att arrangemangen inte ledde till samarbete mellan människor gjorde att tröttheten tog över.

Markus och Smutsiga södern har arrangerat gratisfester i Malmö under många år.

Flera gratisfester har utspelat sig på Malmös gator och torg.

– Men nu känner jag en förändring. Jag är stolt över att visa upp Malmö. Folk samarbetar på ett annat sätt nu, de uppskattar varandras projekt och kultur med en ny värme. Genom stadens kultur kan vi göra Malmö bättre och roligare, till världens bästa stad att leva och bo i, säger Markus och ler med båda mungiporna.

Vid sidan av drömmarna finns en ständig oro att Huset ska tas ifrån dem. Markus drev ett aktivitetshus i nio år, han berättar om all kraft och kärlek han gav för att bygga upp stället. Och han berättar om dagen då ägarna till lokalen ville tjäna mer pengar, de skulle göra om stället till flashiga kontor och hyra ut det för massa pengar. Ut äkte Markus och allt han hade byggt upp. Han är väl medveten om att samma sak kan hända med Huset, vilken dag som helst.

– Det är så fel att enda gången du egentligen kan känna dig trygg är när du äger något. Så borde det inte vara. Jag hoppas verkligen att vi får vara kvar här och kan bygga upp en politisk medvetenhet där människor är engagerade i vad som händer i deras stad, utanför det systemet som finns idag. Det finns ett alternativ till kapitalismen, allt börjar med den insikten, säger Markus.

Fakta

Markus

- Studerade textil på Östra Grevie folkhögskola. "Här kände jag mig bekräftad i min kreativitet för första gången"
- Startade ett galleri på Nobelvägen för unga oetablerade konstnärer.
- Öppnade designbutiken Nkott & nish med allt från second hand till verk av nya designers.
- En eldsjäl bakom folkköket "Bröd & frihet" på aktivitetshuset Utkannten. "50-200 personer samlades och satt ner och åt tillsammans. Det är precis så jag hoppas att det ska bli här."
- En del av det kreativa kollektivet Smutsiga södern. De ordnade bland annat fester när klubbarna stängde. Markus ville skapa ett tryggt alternativ till svartklubbar drivna av maffian. "Jag blir stolt och glad när jag hör att andra har tagit konceptet vidare och arrangerar brytrevj och gratisfester."
- Arrangerade konstnärstävlingar under namnet Secret walls. Två lag skapade ett konstverk med hjälp av en vit vägg och svarta tuchpenor. "Det var som en rappbattle där publiken hejade fram vinnaren genom decibellmätningar. Så det gällde för deltagarna att vinna publikens hjärta."
- Aktuell med designmarknaden [Di Aj Vajj] i aktivitets- och kreativitetshuset Huset på Kirseberg.

Fakta

Mats Runvall

- Bor på södervärn i Malmö med vänner och dottern Puma på halvtid.
- Gick på journalistprogrammet
- Har jobbat med tidningslayout i tio år
- Pluggar andra året på programmet grafisk design på Malmö högskola
- Gör all slags grafisk design men främst affischer
- Gillar Olly Moss och hans fantastiska filmaffischer
- Älskar typsnitt
- Inspireras av modernistisk affischkonst, schweiziskt 50-tal och rysk förmodernism
- Aktuell med sina egendesignade affischer på designmarknaden [Di Aj Vajj]

Designa en åsikt – klass och lite stil

DESIGN. Vi får följa med Mats Runvall hem, designern som älskar typsnitt och hatar reklam. Han vill använda sin formgivning för att lyfta fram kompromisslösa politiska budskap på ett vackert sätt.

– Jag har alltid varit duktig på språk, och typsnitt är språk i visuell form. Bara genom att byta typsnitt kan man säga helt olika saker och föra fram helt olika känslolägen. Det fascinerar mig. Tänk att det är någon som har valt ut vartenda typsnitt du ser, säger Mats Runvall.

Affischer är Mats Runvalls grej. Det går inte att missa, hans väggar är fyllda av dem. Vilken som var hans första minns han inte, men han vet att han har älskat grafik och text så länge han kan minnas. Och när grafik och text harmoniserar eller går helt i kontrast med ett budskap tycker han att det kan presenteras på ett både lättillgängligt och tilltalande sätt.

All reklam och marknadsföring som fyller våra gemensamma ytor och skriker efter din uppmärksamhet tycker Mats Runvall förstör människors liv. Han hatar reklamen och platsen den tar.

Journalistik och design tycker han istället har till uppgift att göra människors liv lättare och mer begripligt. Och vackert.

Fula affischer leder till att människor tittar bort direkt. Det måste vara snyggt och spännande.

– Man kan förpacka radikala åsikter på ett sätt som människor förstär bättre, säger Mats Runvall och pekar mot en av

affischerna på hans sovrumsvägg med budskapet "Golare har inga polare".

En kvinna i 50-talskläder tittar på dig med pekfinger framför munnen och viskar "shhh". På hennes arm syns en A.C.A.B. tatuering, det är en engelsk förkortning för "alla snutar är svin".

– Jag älskar när en person man tror representerar en sak gör något människor inte förväntar sig. Kvinnan på den här affischen ser ut som en 50-talservitris, en person i rånarlruva hade inte skapat samma kontrast. Människor hade tänkt: "Jaha, en till person i rånarlruva som hatar polisen", säger Mats Runvall.

När han klarat sin utbildning i grafisk design så hoppas han på ett arbete med en bra lön, så att han inte behöver jobba så mycket. Resten av tiden tänker han lägga på att göra mer gratisdesign åt människor eller grupper inom vänstern.

– Jag hoppas kunna göra människor mer intresserade av vänsterpolitik. Det är det som är hela tanken med allt jag gör. Grafik ensamt ändrar inte en människas politiska åsikt, men om någon befinner sig på marginalen kan de bli mer intresserade och nyfikna om budskapet är lättbegripligt.

Tre typsnitt

Helvetica

"Det helt perfekta och oumbärliga typsnittet kan vara helt fel i ett annat tillfälle. Vill du vara helt säker så använd Helvetica. Det är världens mest använda typsnitt och fungerar överallt."

Comic sans

"Dagislappar är alltid skrivna i Comic sans. Det signalerar lekfullhet. Man kan inte göra en affisch mot Irakkriget i Comic sans, det hade uppfattats som om man drev med situationen."

Gothic texture quadrata

"Gotiska typsnitt, eller fraktur-typsnitt som de också kallas, är något gängmedlemmar använder för att tatuera in A.C.A.B. med. Det går inte att skriva ett kärleksbrev med det typsnittet, det hade blivit helt koko."